

Adrodd i'r	Pwyllgor Craffu Partneriaethau
Dyddiad y cyfarfod	19 Rhagfyr 2024
Aelod Arweiniol / Swyddog	Barry Mellor: Aelod Arweiniol yr Amgylchedd a Chludiant, Paul Jackson: Pennaeth Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol
Awdur yr Adroddiad	Paul Jackson: Pennaeth Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol / Tony Ward: Cyfarwyddwr Corfforaethol yr Amgylchedd a'r Economi
Teitl	Statws Baner Las i Draethau Sir Ddinbych

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1 Mae'r adroddiad hwn yn sôn am statws Baner Las i draethau Sir Ddinbych.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1 Ar gais y Pwyllgor, bydd yr adroddiad hwn yn galluogi Aelodau i graffu ar waith sy'n cael ei wneud gyda sefydliadau partner mewn cais i ennill achrediad statws Baner Las ar gyfer cynifer ag sy'n bosibl o draethau'r sir.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod y Pwyllgor yn nodi'r gwaith sy'n cael ei wneud gyda sefydliadau partner a gwneud sylwadau ac argymhellion fel bo'n briodol.

4. Manylion yr Adroddiad

4.1. Mae Gwobrau Arfordir Cymru yn chwarae rôl allweddol wrth amddiffyn ein hamgylchedd forol ac maent yn cael eu cydnabod o amgylch y byd fel symbol o ansawdd. Credir mai gwobr traeth y Faner Las ydi'r safon aur ar gyfer traethau. Yng Ngwobrau Faner Las 2024, cafodd 184 o Faneri Glas eu dyfarnu yn Ynysoedd Prydain

(DU ac Iwerddon). Dyfarnwyd 21 o Faneri Gas yng Nghymru, a dim ond 1 yng ngogledd Cymru (Canol Prestatyn). Mae'r broses ardystio yn cael ei chynnal bob blwyddyn a gall traethau ennill neu golli eu statws Baner Las.

4.2. Er bod y mwyafrif o bobl yn gwybod bod ardystiad y Faner Las yn ystyried ansawdd y dŵr ymdrochi, dim ond rhan o'r meini prawf ydi hynny. Caiff meini prawf y Faner Las eu rhannu mewn i bedwar categori gyda chyfanswm o 33 targed unigol. Mae'r 33 maen prawf unigol o dan y pedwar categori wedi'u crynhoi yn Atodiad A, ac mae eglurhad llawn wedi'i roi yn Atodiad B: Meini Prawf Traeth y Faner Las a Nodiadau Eglurhaol, 2024 Y pedwar prif gategori yw:

- **Addysg a Gwybodaeth Amgylcheddol:** Mae hyn yn cynnwys gwybodaeth am ddyfarniad y Faner Las ynghyd â manylion am ansawdd y dŵr. Mae'n rhaid arddangos map sy'n cynnwys lleoliadau cyfleusterau hefyd.
- **Ansawdd dŵr:** Yr amod pwysicaf yw na ddylai gwastraff diwydiannol, dŵr gwastraff na gwastraff sy'n gysylltiedig â charthffosiaeth effeithio'r traeth.
- **Rheoli'r Amgylchedd:** Mae'r meini prawf yma'n cynnwys yr ochr weinyddol o bethau yn ogystal â chadw'r traeth yn lân. Mae hefyd yn nodi y dylai fod yna doiledau cyhoeddus ar gael.
- **Diogelwch a Gwasanaethau:** Fe ddylai achubwyr bywyd batrolïo'r traeth. Mae meini prawf arall yn cynnwys argaeledd dŵr yfed a nodweddion hygrych.

4.3. Un o feini prawf statws 'Y Faner Las' yw bod angen i ansawdd y dŵr fod yn 'Ardderchog', ac felly ni all traeth gyflawni statws Y Faner Las oni bai bod ansawdd y dŵr yn 'Ardderchog' (hyd yn oed os ydyw'n bodloni'r holl feini prawf eraill).

4.4. Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) ydi'r asiantaeth arweiniol o ran rheoleiddio i amddiffyn ansawdd dŵr ymdrochi. Mae CNC yn gyfrifol am reoleiddio asedau Dŵr Cymru a gweithio gyda nhw ar fesurau rhagweithiol i atal bacteria o garthffosydd rhag effeithio ar ansawdd dŵr ymdrochi. Mae CNC hefyd yn rheoleiddio ac yn gweithio gyda'r sector amaeth. Dros y blynyddoedd diwethaf, mae CNC wedi canolbwyntio adnoddau ar ariannu cynlluniau i leihau bacteria gan dda byw yn afon isaf Clwyd. Mae crynodeb o waith/rôl CNC mewn cysylltiad ag ansawdd dŵr ymdrochi ynghlwm yn Atodiad C. Mae crynodeb tebyg sy'n ymwneud â gwaith/rôl Dŵr Cymru wedi'i gynnwys yn Atodiad D.

- 4.5. Mae gan Sir Ddinbych 4 man dŵr ymdrochi cydnabyddedig, mae 3 ohonynt yn Draethau Ymdrochi dynodedig (Canol y Rhyl, Dwyrain y Rhyl a Phrestatyn). Y Dŵr Ymdrochi dynodedig arall yw Marine Lake yn Y Rhyl.
- 4.6. Canol Prestatyn ydi'r unig Draeth Ymdrochi dynodedig yn Sir Ddinbych i gyflawni dosbarthiad 'Ardderchog' ar gyfer ansawdd dŵr. Felly dyma'r unig draeth yn Sir Ddinbych i ennill statws y Faner Las. Sawl blwyddyn yn ôl, defnyddiodd CSDd sampl o ddyfroedd ymdrochi yn Splash Point, Ffrith, Barkby a Gronant. Roedd yn credu efallai y bydd yna gyfle i Draeth Barkby gael statws Y Faner Las yn y dyfodol.
- 4.7. Roedd Gwobrau Arfordir Cymru 2024 wedi'u seilio ar ddsbarthiadau ansawdd dŵr 2023. Fe gyflawnodd Prestatyn ddsbarthiad 'Ardderchog' ar gyfer ansawdd dŵr yn 2023, gan alluogi iddo gadw statws y Faner Las yng Ngwobrau Arfordir Cymru 2024. Fe fydd Gwobrau Arfordir Cymru 2025 yn cael eu seilio ar ddsbarthiadau ansawdd dŵr 2024 a fydd yn cael eu cyhoeddi'n ffurfiol ym mis Rhagfyr 2024. Yn anffodus, yn dilyn canlyniadau â lefelau uchel mewn samplau y tymor yma, mae Prestatyn wedi disgyn dosbarthiad ac fe fydd bellach yn derbyn dosbarthiad 'Da' ar gyfer y dŵr ymdrochi. Gan fod angen ansawdd dŵr 'Ardderchog' ar gyfer statws Y Faner Las, ni fydd Prestatyn yn cadw ei Faner Las yn 2025. Fe fydd Gwobr Glan y Môr yn disodli'r Faner Las ar gyfer Prestatyn. Bydd dosbarthiadau newydd ar gyfer ansawdd Dŵr Ymdrochi yn Sir Ddinbych fel a ganlyn:

	Canol y Rhyl	Dwyrain y Rhyl	Marine Lake	Prestatyn
2023/24	DIGONOL	DA	DIGONOL	ARDDERCHOG
2024/25	GWAEL	DA	DA	DA

- 4.8. Fe fydd hi'n anodd i'r Rhyl fyth gyflawni statws Y Faner Las, o ystyried yr agosatrwydd at Afon Clwyd a'i aber, a dyma'r prif broblem o ran ansawdd dŵr ymdrochi. Mae gollyngfeydd carthffosiaeth yn un o ddau brif ffactor sydd yn gallu effeithio ar ansawdd dŵr. Mae'r isadeiledd carthffosiaeth yn yr ardal wedi cael ei ddylunio i sicrhau bod Rhyl yn cyflawni statws 'Digonol', sydd yn bell iawn o statws 'Ardderchog' sydd ei angen ar gyfer statws Y Faner Las. Mae yna lawer o ffermio yn Nyffryn Clwyd hefyd,

a gall mynediad y da byw at y nentydd fod yn ffynhonnell sylweddol o facteria sydd yn effeithio ansawdd y dŵr.

- 4.9. Nid yr anallu i gyflawni statws y Faner Las yw'r broblem fwyaf i'r Rhyl, ond y ffaith y bydd Canol y Rhyl bellach yn cael ei ddsbarthu fel dŵr ymdrochi 'Gwael' ar gyfer 2025 yn dilyn nifer o samplau â lefelau uchel y tymor hwn. Mae hyn yn golygu y dylid cyngori pobl i beidio ag ymdrochi yn yr ardal honno nes bod y dosbarthiad yn dychwelyd i 'Digonol'. Caiff yr asesiad ei wneud yn flynyddol gan ddefnyddio set data pedair blynedd. Ar ddiwedd tymor 2025, fe fydd data 2021 yn cael ei dynnu o'r asesiad. Gan fod data 2021 yn cynnwys rhywfaint o ganlyniadau gwael, mae Canol y Rhyl yn debygol o ddychwelyd i 'Digonol' mewn 12 mis.
- 4.10. Roedd diwygiad Cyfarwyddeb Dŵr Ymdrochi 2015 yn adolygu'r terfynau ar gyfer lefelau derbyniol o facteria, a golygodd hyn bod y mwyafrif o draethau wedi symud o 'Ardderchog' i 'Da' ac o 'Da' i 'Digonol', fel sydd wedi digwydd yng Nghanol y Rhyl. Ers 2015, mae Canol y Rhyl wedi bod mewn perygl o ddisgyn i statws 'Gwael', ond mae defnyddio Darogan a Thynnu pan mae daroganau ansawdd dŵr dyddiol yn cael eu cyhoeddi yn caniatáu i hyd at 15% o ganlyniadau samplau gael eu tynnu o'r set data. Mae hyn wedi bod yn allweddol i atal Canol y Rhyl rhag disgyn i statws 'Gwael' cyn rŵan.
- 4.11. Nid yw'r problemau yng Nghanol y Rhyl mor amlwg yn Nwyrain y Rhyl, gan fod y rhan yna o'r traeth yn bellach i ffwrdd o Afon Clwyd a'i aber. Mae hyn yn golygu llai o effaith ar samplau ansawdd dŵr Dwyrain y Rhyl na Chanol y Rhyl, a bydd Dwyrain y Rhyl yn cadw ei statws 'Da' ar gyfer 2025. Felly er y bydd pobl yn cael cyngor i beidio ag ymdrochi yn y dŵr yng Nghanol y Rhyl, nid dyma fydd y cyngor ymhellach i lawr y traeth yn Nwyrain y Rhyl. Mae'r ardal o draeth sydd wedi'i ddynodi yn Ddwyrain y Rhyl yn dechrau ger gorsaf y bad achub ac yn ymestyn i'r dwyrain tuag at Splash Point.
- 4.12. Mae Tîm Harbwr CSDd yn gweithio gyda Dŵr Cymru a CNC i dynnu sylw at gyfnodau o ansawdd dŵr sydd ddim cystal, gan roi arwyddion allan pan fyddant yn cael gwybod y bydd ansawdd y dŵr yn gostwng. Mae Tîm yr Harbwr wedi gweithio'n agos gyda Dŵr Cymru a CNC i gael ansawdd dŵr gwell yn Marine Lake drwy fuddsoddi mewn system llifddor newydd a gweithio gyda Dŵr Cymru i osod system gau awtomatig ar y llifddor sy'n gysylltiedig â system gollyngfa brys ar Orsaf Bwmpio Westbourne Avenue. Mae Tîm yr Harbwr yn gyfrifol am ymgeisio am wobrau'r arfordir a sicrhau gydag adrannau eraill bod yr holl feini prawf yn cael eu bodloni. Yr unig faen prawf sydd y tu

hwnt i'n rheolaeth yw ansawdd y dŵr ac felly ein rôl yw herio (a chynorthwyo lle y bo'n bosibl) Dŵr Cymru a CNC i ymgymryd â gwaith a mentrau i wella safonau ansawdd y dŵr.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

5.1. Mae gwobrau ansawdd dŵr ymdrochi a thraeth yn cyfrannu'n bennaf at y ddwy thema Cynllun Corfforaethol canlynol: "Sir Ddinbych Ffyniannus", a "Sir Ddinbych Mwy Gwyrdd".

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1. Nid oes yna gostau uniongyrchol yn gysylltiedig â'r adroddiad yma heblaw am amser swyddog yn rheoli effeithiau asesiadau ansawdd dŵr a gweithio gyda sefydliadau partner, ac fe ellir cynnwys hyn o fewn adnoddau presennol.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

7.1. Nid oes unrhyw Asesiad o'r Effaith ar Les wedi'i gynnal eto.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Nid oes ymgynghoriad arall wedi cael ei wneud cyn cyflwyno'r adroddiad yma i'r Pwyllgor.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Nid oedd angen rhai ar gyfer yr adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1. Mae yna risg na fydd pobl awydd ymweld â thraethau Sir Ddinbych yn sgil gostyngiadau yn y dosbarthiadau ar gyfer ansawdd dŵr ymdrochi yng Nghanol y Rhyl a Chanol Prestatyn, a cholli statws y Faner Les ym Mhrestatyn.

10.2. **Y Rhyl:** Fe fydd Dwyrain y Rhyl yn cael ei ddynodi yn draeth ymdrochi ar gyfer 2025 sydd gyferbyn â chaffi Kite Surf a allai fod o fudd i'r ardal yma o'r promenâd yn sgil y cynnydd yn nifer yr ymwelwyr. Fe fydd datganiadau i'r wasg yn cael eu cyhoeddi yn nes at yr amser i hysbysu'r cyhoedd o'r newid i'r ardal dŵr ymdrochi, a bydd arwyddion yn cael eu gosod ar hyd y promenâd. Yn ystod y cyfnodau prysuraf, bydd achubwyr bywyd yr RNLi wedi'u lleoli'n strategol ar lan y môr y traeth dŵr ymdrochi a byddant wedi'u marcio gydag uned achub bywyd.

10.3. **Prestatyn:** Fe fydd Canol Prestatyn yn colli ei statws Baner Las ar gyfer 2025 ac yn ei le fe fydd yn cael Gwobr Glan y Môr Cadwch Gymru'n Daclus, fe fydd yr holl isadeiledd yn cael ei gadw, bydd achubwyr bywyd yn bresennol, ni fydd y traeth dŵr ymdrochi'n cael ei effeithio.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Adran 21 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ac Adran 7 o Gyfansoddiad y Cyngor.